

MEDGYESI JÁNOS

H A Z A T É R É S

A vigasztalanul fülledt éjszakában, nyomasztó csendben magányos teherhajó szeli az óceán mozdulatlan vizét és kéményének lusta füstje, melybe rövidéletű szikrák vegyülnek, messze a hajó mögött, a végtelenbe vész el. Hugó, a kormányos összevont szempillái mögött figyeli a bizonytalan világításban elterülő tengert és hosszú évek alatt beidegzett kézmozdulattal forgatja a karcsú kormánykereket a szükségesnél mindig kissé tovább, hogy egy visszaigazítással helyes legyen az irány. Bőrét fél évszázad viharai cserezték meg, hosszú orrát egy árnyalattal sötétebbre. Hunyorítva, hatalmas kezével végigtörli izzadt arcát, megigazítja sapkáját, azután vállát és törzsét rángatva elkezd dörmögni:

— Átkozott vörös kutya! — (Tropikus bőrbetegség) — Ezer ördögöt ebbe a dicsőséges slamasztikába, még csak az hiányzik, hogy elgennyedjen!

Hugó német lévén németül káromkodott és meg volt győződve, hogy nagyszámú „ördögei” és „mennydörgős mennykövei” a természet rendjét képesek megbolygatni és hasonlóra más nációnak nem képes. Egyszer valami szerb matróz, akinek egyébként más is volt a rovásán, megpróbálta ingatni Hugónak ezt a hitét és akkor a szóváltás folyamán akkora pofont kapott tőle, hogy az emelődarutól a mentőcsónakig csúszott és percekig csuklott. Ilyen kézzelfogható dialektikával aztán nem sikerült eldönteni, hogy a „Barbarossa” teherhajón melyik nemzetet illesse a káromkodás vándorzászlaja. Abban hallgatólagosan megegyeztek, mégpedig Balogh, a fűtő, Mussolas, gépész, Luigi segédkormányos és Ósnyál, a szakács, hogy káromkodás dolgában a német vérszegény árvagyerek. A tarragonai Mussolas úgy vélekedett, hogy mivel a spanyol a legtokéletesebb az összes nyelv között, nyilvánvaló, hogy káromkodás terén is övé a pálma. Csak ez kellett az olasz Luiginak. Ha azt állították volna, hogy az öreganyja boszorkány volt, anyja pedig tízlírás örömlány, még valahogy szemet húnyt volna, mert volt is a dologban valami, de hogy a spanyol az első! Hát az elvetemültségnek is vannak határai! Hisz mindenki tudja, hogy mikor az ő ősei, a római légiók meghódították Spanyolországot, ott éppen, hogy már nem jártak négy lábon. Próbálták megtanulni a nemes római nyelvet és megtanulták képességeik arányában, ami egyáltalában nem hízelgő ezekre a képességeikre és ez az a híres spanyol nyelv. Ellenben az olasz! Köztudomású, hogy ez az egész botfűlű világ akkor tanult meg énekelni, mikor a maestroktól megtanult olaszul, és azok a népek, melyek az olaszt még nem sajátították el, ének helyett olyan bőfögést visznek véghez, mint mikor a tehén ellik. Balogh volt az, aki nagynehezen lecsendesítette őket. „Figyeljete csak”, és megtanította őket egy rövid, precíz és egyáltalán nem kétértelmű magyar szólásra. És habár sem a spanyol, sem az olasz a világért nem adta volna fel álláspontját, titokban érezték, hogy a magyar túlesz rajtuk.

Hugó húzott egyet a rumosüvegből és öntudatlanul regisztrálta a gép egyenletes, mély és kissé csengő kopogását.

— Igen, a gép határozottan cseng, ki kell javítani, együtt az excenterrel és az

egyik daruval, de nem Pireusban, ahol rakodunk is, mert amit ott elkérnek, az tengeri rablás, hanem majd Hamburgban Voss & Blohmnál. Barbarossa, öreg lány, elviszünk anyádhoz, amennyiben az is csődbe ment és ott tisztába tesznek, felruháznak és megint riszálhatod magad a tengeren. Habár egyszer meg kell halni és talán nem érhet senkit nagyobb baj annál, hogy nem halt meg idejében. A fene siratja az öreglányokat. De az meg milyen véres veszekedett bűbáj ott észak, északnyugaton, hengeralakú fényes felhő, csillog, vibrál, nem nagyobbodik, nem oszlik és két órája lesem? — A hajó fara felől csobogás hallatszik és Hugó fülel. Cápá lehet mely örökké éhesen az ellátását szeretné pótolni. — Várjál anygalkám — morog Hugó — attól hízzál meg, amit tőlünk kapsz.

— Az a fénytümemény mozdulatlanul ott lebeg. Egy ilyen tűzoszlop vezette Mózeset és népét Egyiptomból való menekülésük után a sivatagban: így mondta Pastor Henneke, a hamburgi Nikolai-kerche ezüsthajú lelkésze, abban az időben, mikor a Barbarossát vízrebocsájtották és én szőke nyurga legény voltam. Csodáltak bennünket. A Barbarossa láttára minden valamirevaló kormányosnak, matrónak, tutajosnak csurgott a nyála, rám meg a lányok mosolyogtak. Nem Sankt Pauli örömházainak leányai, illetve azok is, hanem Ilze-Márie, aki oly soká integetett, mikor a Barbarossa feléle úszott az Elbán, érzéketlenül, kérlelhetetlenül. Hol van már Pastor Henneke?

— Manapság persze már nincs szükség ilyen útravezető tűzoszlopra, megteszi a tájoló és a szikratávíró, habár mozdulatlanságát tekintve nyugodtan rá vehetném az irányt. Mózes negyven évig vándoroltatta népét a pusztában és egyáltalában nem csodálható, hogy ez nem ment morgás és bálványimádás nélkül. Csak az isteni segítségnek tudható be, hogy étlen-szomjan nem veszttek. — Hugó megtörölte arcát és tovább figyelte a fénytümeményt. — Arról minden esetre nem hallottam — folytatta Hugó eszmefuttatását — hogy valamelyik friez ősómnak nyilatkozott volna az Úristen, avagy Thor, hogy az hajót építsen és tengerre szálljon, pedig a tengert nem cserélném el sem a sivatagért, sem a legtermőbb Kanaánért. Túl merev a szárazföld, rugalmatlan aztán a por és a kimondhatatlan sár! Jó, a tengereket elcsúfítja az a sok undok cápa, de ez még tűrhető a szárazföld légy- és szúnyograjaival szemben, azt sem lehet pontosan tudni, melyik napon teremtette őket az Úristen. De ami felháborító, sőt egyenesen kibírhatatlan, az a szárazföldiek anarchiája — igen, anarchia a találó kifejezés a szárazföldiek viselkedésére. Ott van az ősi náddal fedett háza az Elba mellett, melyben felesége és húsz éves lánya lakik, akiket ő igazán szeret. De alig hogy átlépte háza küszöbét, kezdődik a sáskajárás, sok beszéd és kérdezetés. Itt a hajón rend van, vagy annak kellene lennie. Most meg a hajó orra felől hallatszik a csobogás, ez azért már túlzás, a levegő is kezd kibírhatatlan forró lenni. Hugó figyel — Itt valami nincs rendben, valami készül. Ilyen érzése volt, mielőtt a skagerraki tengeri csatában telitalálat érte torpedórombolóját, és Cap Finisterre-nél, mielőtt zátonyra futottak.

A hajó kabinjaiból egy kétségbeesett ordítás hallatszik: így csak az ordít, akinek életosztone szemben találja magát a halállal és már nem vár segítséget. Valaki felrohan a lépcsőn, megbotlik, a hajó farához fut és a tengerbe veti magát. Hugó lekiabál a gépházba: — Maschine stop! Mann über Bord! Rettungsalarm! — A mentőcsoporth pillanatok alatt akcióképes de nincs rá szükség, hogy a mentőcsónakot vízrebocsássák: arra a látványra, melyet a fényoszóró megvilágít, a rémület dermeszti meg Hugót és társait. Néhány cápa vadul csapkodja, korbácsolja a véres hullámokat és osztozik egy bajtársuk testén.

Halálfélelmet már a fejlettebb állatok is nyilvánítanak és igen kevés az az ember, aki a halállal szemben olyan nyugalmat tanúsít, mint Szokratész: barátaim, ideje, hogy menjünk, és kiitta a méreg poharat. Hogy kire milyen formában vár a halál, azt a sors intézi és talán más sötét hatalmak. „Hirtelen haláltól ments meg Uram minket” Igen sok vallásnak hívei erre kérik istenüket, valószínűleg avval az alap gondolattal, hogy a halált is meg kell érdemelni. Azt a szerencsétlent pedig, aki önkezével vetett véget életének a keresztény felekezetek, nemcsak, hogy pokolra juttatták, de szentelt földbe való eltemetését sem engedték meg; környezete még a hozzátartozóit is ferde szemekkel méregette és a jobb indulatúak abban egyeztek, hogy pillanatnyi elmezavarban követte el szegény a tettét. — „Az élet Isten ajándéka és ezt magától eldobni senkinek nincs joga” — Azonban a szülők bűneiért sokszor a dédunokák bűnhődnek és az ajándékban nincs köszönet.

A forró égőv tengereiben a kazánházak poklánál nagyobb büntetés sem ezen, sem a másvilágon nincs: egy szegény fűtő vízbe vetette magát és felfalták a cápák. Nem nagy eset, sokszor előfordul. De Hugó ismerte kapitányát és lelkében valami lázadózott egy ilyen céltalannak látszó szörnyű halál ellen. — Az utolsó kenet nélkül szállott alá poklokra, vagy ha van valami a lélekvándorlásban . . . , de ezt még elképzelni is borzalom! — Aztán meg a méreg öntötte el Hugót — Ez a fiataltság! Nem ismer sem istent, sem mestert, késsel hadonászik, és gyerünk a cápákhoz.

— Ki volt? — kérdezte Hugótól Janssen kapitány, aki hosszú volt és sovány, mint a Mancha-beli Don Quichote és akinek az volt a meggyőződése, hogy aki negyedóránál tovább beszél, hazudik, egyenes arányban az idők mennyiségével. Néha napokig nem szólt, amire nem is volt szükség, mert Hugó a jelekből értett.

— Rum. — Hugó töltött a kapitánynak is ezt lehajtották és Hugó a következőket jelentette:

— Reggeli három óra után kiáltást hallottam a kabinból. Barabás segédmatróz leszúrta a fiatalabb fűtőt, Tamást és elmenekült. Papucsát a fedélzeten hagyta.

— La Paloma? — kérdezte Janssen.

— Igen, őneki volt kedvenc dala. Gyönyörű hangjáért kár.

— Magyar?

— Mint a sérült Tamás és a másik, Balogh nevű fűtő. Itt az útlevél.

Sötétzöld útlevél a magyar koronával, magyar és francia nyelven. Keskeny, hosszú arc, vékony bajusz, színészarc, amilyenről fiatal lányok álmódoznak, aláírás balra döntött betűkkel: Barabás István. Foglalkozása: százados. A kiállítás helye és kelte: Párizs, 1931. július 15.

Janssen kapitány jólelkű volt és bajtársias, ha egy berúgott matrózának mulasztását kellett elnéznie, de kegyetlen, ha valamelyik józanul rendetlenkedett. Parancsolni tudott, és mint sok honfitársa, a parancsot nagybetűsen képzelte el, melyet tömjénezni kell, mint az oltári szentséget. Mikor annak idején az öreg Kant a kategorikus imperativusszal hozakodott elő, evvel a germánságnak egy évezredes szívügyét öntötte formába: hogy ez a parancs kissé ködös volt, annál jobb. Sok esetben Janssennek is olyan volt az okfejtése, mint annak a kakasnak, amelyik jó étvágygal kebelezte be a cserebogarakat és így morfondírozott magában: ha ti tudnátok, mennyi fáradságomba kerül, míg lenyellek benneteket!

— Magyar volt — ismételte Hugó. — Talán betyár.

Erre Janssen: — a betyár már nem jellemző a magyarokra. Kár! Jelenlegi összetételük: gróf, mandarin és rabszolga, a jellemző pedig, hogy mindegyik másnak akar látszani. A gróf angolnak, a mandarin grófnak, a rabszolga pedig magyarnak. Ez a Barabás biztos menekült. Mit szólnak hozzá honfitársai?

Hugó a száját tátotta afeletti meglepetésében, hogy a kapitány egyszerre ilyen hosszú mondatokat ereszt, aztán felhajtotta a rumot és indulni készült, mikor éppen szembetalálta magát a sérült Tamással, akit a spanyol Mussolas és Balogh támogatott.

— Capitano — pergett Mussolas nyelve — itt a sérült hombre. Mikor ordítottak, látom, hogy Tamás uno sangre, tiszta vér. Madre de dios az egyedüli reményem, sola speranza, hogy megsegíti. De ha élesebb a kés, a tizenkét apostol sem gyógyítja meg.

— A sérülés? — kérdezte Janssen kapitány.

Mussolas megforgatta Tamást, akinek a háta ragtapasszal volt borítva. — A vendaje mortal, én csináltam a kötést verdad, állatorvos akartam lenni.

A kapitány felkelt és a legénység nagy érdeklődése között levette a kötést. A kés a jobb lapockába ütközött és így csak jelentéktelen sérülést okozott

— Ezért kár volt kiabálni — dörmögte Hugó.

— De hiszen nem én ordítottam. Én is Barabás ordítására ébredtem fel és a sérülést nem is éreztem.

Akkor Balogh lépett az asztalhoz, letett egy kis dobozt, félig finom fehér porral és egy borítékot — kkk-kapitányom, ezeket találtam Barabás rekeszében.

Hugó hatalmas karjaival félretolva társait, megszogolta a port, majd ujja hegyére téve egy szemcsényit, megkóstolta. Nagy szemeket meresztett, kérdőleg körülnézett — de hiszen ez cox! — Kokain volt.

Három nappal a történetek előtt Laurencio Marquez kikötőjében horgonyozott a Barbarossa és a legénység egy igen nehéz rakodás befejeztével a hajó tatján gyülekezett, hogy kissé kifújja magát. De szombat délután is volt és ilyenkor mindenki várta a fél év óta bevezetett programot, Tamás „prédikációját”. Tamás múltját három évi theologia is tarkította, és a szeminárium pater spiritualisa, aki Tamást atheismussal vádolva távolította el az intézetből, legmerészebb álmaiban sem gondolta volna, hogy Tamás mint jövődöbéli hajókapitány Szent Ágostont idézve fog könnyíteni sorsán. Ez valótlannak látszik, de a tengernek ezek a durva vándorai nem törődtek sokat a valószínűséggel. Tamás aranysárga egyiptomi csempészdohányból megsodort egy cigarettát, élvezettel meggyújtotta és ott folytatta a szöveget, ahol elhagyta az elmúlt szombatot:

— Tarzusi Pál tengerészársunk elég nehéz körülmények között utazott abban az időben. Azt hiszik, hogy selyempapucsban járkált és annyi konzervet zabált, mint ti? Fészkes fenét! Mezítláb járt és szárított bogyóra esővizet ivott.

— Azt gondoljátok talán, hogy reggelenként végtagjai nyújtogatva nagyokat ásított és úgy szállt le a priccsről. Nyavalyát! Éjjel imádkozott, reggel megdörzsölte szemét és járt a két lábán. Nappal sem a napot lopta csak a hátsó fedélzeten, hanem ledolgozta az utiköltséget.

— El tudjátok-e képzelni, hogy abban az időben mit jelentett egy tengeri út? Nem volt ám akkor ti-tá-ti-tá; a rádiós ütügeti a billentyűt ha bugyborékol a csónak, és huhu, sülyedünk, kérünk segítséget. És máris jön a mentőhajó. Akkor a carthágói

Hannibál dédunokái járták a nagy vizet és gyerünk csak! A kincseket elrabolták, aki eldugta, azt megkínozták és ezeknek a kínszásoknak legtréfásabb részeit rendszerint nem éltek túl, a szép lányoknak semmi kézcsók, hanem más, az egész közönseget pedig eladták. Rabszolgának persze.

— Azt várnátok, hogy fárasztó útjaiért nagy zsoldot kapott és ha nem fizettek, sztrájkolt? Nada! Tarzusi Pál mesterének parancsát teljesítette, hogy a Törvényre tanítsa az elvetemült világot, mely különben akkor sem volt rosszabb mint ma.

Feszült figyelmekkel hallgatták. Hugónak mindig kialudt a pipája, Mussolas és Luigi a száját tátotta, Balogh borostás állát símogatva hümmögött, Barabás a megszeseget nézte és időnként feltűnt a lépcsőről Ósnyálnak, a szakácsnak kissé sötétfehér sapkával borított feje. Akkor Hugó megnézte zsebóráját, felpattant és csak annyit dörmögött: — Diego. Schluss mit Jubel! — A prédikációt kiadós sörözés szokta követni és Hugó különösképpen Diegotól várt sokat. Régi barátság fűzte ehhez a rablóvezérképű portugálhoz, aki állítólag a rabszolgakereskedést sem tartotta méltóságán alulinak, de aki aztán elbúcsúzott a tengertől, mert megtalálta boldogságát a szép Elvirának, egy özvegy korcsmárosnének személyében. De már az odamenetel sem volt balesetmentes. Ósnyál elcsúszott valami barackon és leült, aztán látta is, tapintotta is, hogy odavan az egyedüli szép fehér nadrágja. Balogh avval vigasztalta, hogy ez is csak úgy történhetett meg, mert folyton bámulja ezeket a fff-flancos nőket. Mussolas Luigit szidalmazta, hogy ilyen desperadot még nem is látott, ilyen brávót, aki másnak a fogkefét használja, de megnyugodott, mert nála volt még a Luigitól kölcsönkért bicska. Közben, Ósnyál megnyugvására néhány perc alatt besötétedett, de azért csak sajnálta fehér nadrágját.

Diegó széles mosollyal fogadta Hugót és társait, exelenciának címezte és egy sarokasztalhoz vezette őket. A falat képek díszítették, elsősorban a szent család menekülése Egyiptomba, alatta szenteltvíztartó néhány keresztberakott palmaággal, ott függtek továbbá Lia de Putti, Virginia Cheryll, Dolores del Río és Marlene Dietrich kevésbé szentebb képei. Lehajtották az első küldemény sört, természetesen rummal, aztán körülnéztek: a gyér világításban fehér, sárga és fekete arcokat lehetett látni hasonló színű lányok társaságában, akiknek vékony szoknyáit a ventilátor szele lengette. A terem másik végében nagy csörömpöléssel egy zenekar kezdett játszani egy igen gyors ritmusú táncot, és a dobos úgy ugrált a székén nagy grimaszolgatva, mint egy majom. — Ejnye — dörmögte Hugó. — Hát az öreg Blanchard hova lett, aki ezelőtt itt zongorázott? — Választ sem kapott még, mikor egy terebélyes hölgy törtetett feléjük, félre tolva a táncosokat és nagy hangon üdvözölte Hugót: — exellencia o piloto, de milyen örömet okozott látogatásával! De iganak senhores! Intézkedem is már. Garçon! — Elvira el volt hívva, de szeme most is ragyogott még és arcvonásai elárulták, hogy valamikor nagyon szép lehetett. Mindig a jó erkölcs lebegett előtte fiatal korában is, és elve volt, hogy kormányoson alul csak semmi ismeretséget. Mozgalmas fiatalsága elmúltával szülei ráhagyták, a Matrózhoz címzett vendéglőt és szíve vágya teljesült, mikor megismerkedett Diegó kormányossal, akivel egyesítettett a házasság szentsége által. Elvira Hugó karjára tette kezét és mézédés mosollyal — maga mindig fiatalodik, kedves piloto. — Hugó dörmögött valamit, aztán Blanchard után érdeklődött. — Hova lett? — Elvira szeme könnybe lábadt. — Szegény Blanchard szomorú véget ért, pedig minden szentek a tanúim, hogy menyit fáradoztam érte. Közel járt az éhhalálhoz, mikor mint a művészek pártolója az utcáról szedtem fel. Mindenki bámuta tehetségét. Fél évvel ezelőtt megváltozott.

Külsejét elhanyagolta, játékaival nem törődött és fogyni kezdett. Aztán együtt láttam Jaqueline-val, az egyik lánnyal, pedig csak ezt az egyet tiltottam legszigorúbban: hogy a ház lányaihoz ne nyuljon, vagy azokkal ne mutatkozzék. Próbáltam aztán az értelméhez szólni, de semmi razao, nem használt. Egy hónapja, hogy megtalálták mindkettőt, holtan. Cocainnal mérgezték meg magukat, amit a kínai Charlietól szereztek be. Ez a Charlie pedig rövid időn belül aos infernos, a poklokra fog alászállani, ebben semmi kétség nincs, mégpedig nemis azért, mert coxot árul, hanem mert hamisítja és így senki sínes tisztában az adagjával. — Barabás szokatlan érdeklődéssel, feltűnően hallgatta Elvira szavait, de aztán másfelé fordította fejet és az angolokat rézte.

— Aztán vannak-e szszsz-szép lányai, — kérdezte Balogh, csakúgy illemből, de kapott is Hugótól egy olyant a bordái közé, hogy majd leszédült a zsöllyéről.

— Micsoda kérdés? Lourenco Marqueznak madame Elvira a legszebb hölgye. — Hugó avval próbált magánánál okosabb színben feltűnni, hogy franciával keverte mondanivalóját. A női szépség eszményképe nála legalább 80 kilóval nyomta az anyaföldet.

— Lányaim — folytatta Elvira — szépek és könnyelműek. Itt volt például ez a Marcelle: szép lány és a megtestesült józanság, 50,000 milreis a bankban, mikor megismerkedik egy blouzon noir-ral, nem mondom, csinos fiú volt és hasonlított első, megboldogult férjemre, akit csempészés közben lőttek agyon, és mit gondolnak, mire jutott szegény Marcelle? A fiú chéri így, chéri úgy, ámitotta, kicsalta a pénzét és eltűnt valami erkölcstelen nőszemélyvel. Marcelle először inni kezdett, azután köhögni, utána pedig minden keresetét semmi másra, csak kokainra fordította. Aos infernos evvel a Charlieval, túl sok van már a rovasán. Meg fogják etetni saját porával akkor aztán pisloghat. De most már escusa senhores, megbocsátanak. Még visszajövök. — És Elvira nagy méltósággal visszavonult trónusához a terem másik oldalán. Elképzelhetetlenül többre tartotta magát környezeténél és királynői gögjét csak veleszületett kíváncsisága tompította. valamint az a körülmény, hogy mindenekfelett szerette a pletykát. Így végeredményben mindenkivel szóbaállt. Ez a Hugó mégis csak öregszik, — gondolta magában.

Hugó éppen sört rendelt tarsainak, rummal természetesen, mikor váratlan dolog történt. Egy fiatal, nagyon sápadt lány otthagya matróztáncosát, odarohant Barabáshoz, néhányszor arculütötte és valami ismeretlen nyelven szidalmazta. Barabás védekezett, de mindjárt olyan ütést kapott a lány táncosától, hogy összeesett. Hugó védelmére kelt társának, de csak nagy mancsainak és társai bátorságának köszönhették, hogy nagyobb sérülés nélkül elmenekülhettek. Ósnyál megint vesztett: nem elég, hogy az a barackfolt éktelenkedett a nadrágján, most még el is szakították. Újdonatúj fehér nadrágját! Hugó nem szidta az angolokat: tudta, hogy összetartanak.

— Ilyen fiatal lányban ekkora bbb-bestiát még nem láttam. — Jelentette ki Balogh a hajó felé menet.

— De mi dolga volt Barabással? — kérdezte Hugó.

— Ez a számla régebb óta esedékes és még egyáltalában nincs rendezve, — mondta Tamás. — Ha igaz amit a leány mondott akkor Barabás társunk szörnyeteg.

Barabás agyrázkódást kapott az ütésektől és eszméletlen volt. Luigi és Mussolas cipelték a Barbarossára és sem Tamás, sem Balogh nem nyúlt hozzá. Másnap reggel még ezernyi csillag ragyogott az égen, mikor Barbarossa felszedte horgonyát és elindult észak felé.

— Ez bizony cocain — ismételte Hugó, kerek szemeket meresztve társaira, mintha ezek lennének a csempészek.

— Lill-lehet, hogy Barabás attól a nőtől vette el. — tételizte fel Balogh.

— A nő a sátán eszköze, — ezt Luther mondta már, — szólt Janssen kapitány.

— De csak a sovány! Mert itt van például a feleségem, aki sovány, mint egy ruhafogas és a nyugtalanságot, az idegességet métereikről sugározza, mint egy gyengébb rádióállomás. A lányom kövérebb és földreszállt angyal. Mindenki csodálkozik, hogy nincs szárnya. Avagy ott van Juanita Rio de Janeiróban. Legalább kilencven kilós . . .

— Annak sincs szárnya? — kérdezte közbe Ósnyál.

— Te hallgass! Szóval Juanitának egy a fogyatékosága, hogy vizes pohárból issza a pálinkát, de csak a curacaot, viszont senki sem tökéletes.

— Milyen felvilágosítást adott Barabás a lányról? — kérdezte a kapitány.

— Barabás egész nap aludt, nagyon nyugtalanul és folyton nyögött. Éjjel felébredt, kést látott az asztalon, nagy ordítással rácsapta Tamásra és aztán vége lett.

— Balogh, ön milyen viszonyban volt vele? — Kérdezte Janssen kapitány.

— Kapitányom, én Barabás társunkat uuuu-utáltam.

— Utálta, és miért?

— Barabás ur volt, én paraszt. És akkor is úrnak képzeite magát, mikor együtt ffff . . . lapátoltuk a szenet. Caballero volt, de nagyon beképzelt. Valga me dios, — egészítette ki Mussolas.

— És mit szól Tamás, az áldozat? És mi van a levélben, illetve borítékban, mivel az iratok magyarul vannak megfogalmazva?

— Kapitányom, — szólt Tamás — Barabás barátom volt, tavaly én hoztam a Barbarossára, mikor Marseille-ben véletlenül találkoztam vele és nem volt egy sou-ja sem. Hogy miért akart megölni, nem tudom. A borítékban van azonban egy fizetési felszólítás és néhány nyugta, angol nyelven és Charlie aláírással. A Diégónál történt verekedésre ez sem vet fényt, a leány szerepe homályos. Tole másnap többet tudtunk volna meg. de mi örültünk, hogy Laurencó Marquest ott hagyhattuk. Ami engem illet, én Marseille-ben kiszállok és visszatérek hazámba. Lehet, hogy Barabás hozzátartozói többet tudnak.

Tamás alig várta, hogy magyar határra érjen: hiszen hosszú távollét után végeredményben hazatér. Ami mindjárt kellemetlenül érintette, a tisztviselők szemrehányó, kissé fennhéjázó hanghordozása volt, és az az úr, ami közönséges halandónak szóló „jó napot” és az első osztályos utasnak járó „alaszolgája” között tátongott.

Ellenben jólesett magyar szótól elszokott fülének két öreg magyar társalgása. A szárazságot nehezményezték, a nagy adókat, és megjövendölték, hogy a boletta-rendszer a végleges csödbe juttatja majd a parasztságot. A kormányt nem szidták: mitől jó az? — Madár, az madár. Az egyik jön, a másik megy, elég gondja van annak is. Hallotta-e sógor, hogy felrobbant a biatorbágyi vasúti híd? El is fogtak valami nazarenut, vagy kommunistát, akit külföldön megbíztak evvel a robbantással.

Budapest előtt egy úr igazoltatta Tamást és ennek megint kissé túl barátságos volt a modora. Mikor ment külföldre és miért? Dolgozott-e és tagja volt-e valamilyen politikai pártnak? Hozott-e magával valami újságot, könyvet? Tamás azt válaszolta, hogy egyedüli tevékenysége a Barbarossa teherhajó fűtéséből állott, politikával nem:

ért rá foglalkozni, olvasásra pedig Ossendovszki Lenin című regényét hozta magával. Bécsben vette használtan, igen olcsón. Magyarul valószínűleg sokkal drágább. Ezután az illető elbúcsúzott.

Otthon megörültek hazajövetelének, hogyne örültek volna, de az anyja nem tudta eltitkolni azt a véleményét, hogy mennyivel jobb lett volna, ha befejezi a teológiát. Már plébános lehetne valahol és nem lenne semmi gondja. Avval vigasztalta, hogy beiratkozik az egyetemre, csak fejeződjék be az első félév. Elhatározta magában, hogy mézédés lesz a tisztviselőkkel szemben, ha hivatalos ügye akad, és annál szebben robbant ki, mikor egy közjegyzőtől valami iratot kért, amit az pökhendi módon visszautasított. Ez soknak nagyon tetszett, mert senki sem merte megmondani véleményét, de sokan a fejüket rázták. Valami iskolai találkozóján a választások kerültek szóba és a közéleti tisztaság, egy miniszteri titkár abban az időben nem tudott elszámolni vagy százezer pengőről, akkor azt a nézetét találta nyilvánítani Tamás, hogy azért jó egy komoly ellenzék. Franciaországban például a kommunista párt az, mely a visszaélésekre megfelelő lármával reagál és avval a bátorsággal, amit az eszme, és néha a rövidlátás ad. Azután inni kezdtek, és lehet, hogy Tamás egyebeket is mondott még.

Egyik este becsengetett Tamás Barabásék lakásán, mert valahogy húzta-halasztotta ezt a látogatást, maga sem tudta, miért, . . . Talán mert a rossz hír soha nem sürgős. Pedig várták, hiszen Janssen kapitány hivatalosan értesítette őket a halálesetről. Egy feltűnően szép lány nyitott ajtót, akinek szépségét a gyászruha még kiemelte. Barabásnak Magda nevű huga volt, Tamásnak diákkori szerelme, melynek több körülmény vetett véget. — Talán nem is ismer már? — kérdezte Magda. Tamás válaszolt valamit, belépett a szobába és letett egy kis csomagot az asztalra, melyben Barabásnak volt néhány emléktárgya, mikor egy idősebb hölgy felkelt a székről és Tamásra mutatva elkiáltotta magát. — Ó az! Fiam gyilkosa! Kommunista és istentelen. Oka minden balszerencsénknek — Tamás, de Magda is megdermedt a csodállattól és meglepetéstől.

— De anyám, hogy mondhat ilyent, hiszen Tamás barátja volt Pistának és most tőle hozott néhány emléket.

— Jaj bocsásson meg és foglaljon helyet. Bátyám halála óta olyan ideges szegény anyám.

Tamás leült és hebegni kezdett — igazán restellem és nem értem ezt a felindulást. El hajón teljesítettünk szolgálatot és a baleset után néhány emléktárgyat hoztam el. — Tessék felbontani: a jegyzéket a kapitány hitelesítette.

— De hiszen a fiam volt a kapitány, — mondta erre Barabásné.

Magda hunyorított Tamásnak, amit az nem akart észrevenni, mert utált minden komédiát.

— Nagyságos asszonyom, a Barbarossa kapitányút Janssennek hívták és kedves fia velem együtt mint fűtő dolgozott a hajón, Marseilletől az Indiai óceánig, ahol halálos baleset érte, izé . . . füstmérgezés. Az óceánba temették. Fogadja mégegyszer őszinte részvéteimet. — És eltávozott.

Az utca sarkán sietős lépteket hallott maga mögött és szólították — Tamás, Tamás. — Magda volt. — Könnyes szemekkel rimánkodott, nagyon fontos ügyben várjon meg kilenc órakor a nyárfák alatt. Sietek vissza, mert anyám rosszul van.

Két testvér, — gondolta magában Tamás. — Az egyik gátlástalan egoista, a lelkiismeretnek legcsekélyebb nyoma nélkül, a másik földreszállt angyal. Amennyiben a látszat nem csal, illetve, ha a lélek megtestesülhet.

A nyárfák nyílegyenes utat szegélyeztek kétoldalt, egészen a látóhatárig, a folyó melletti malomig, melyet este csak az látott meg, aki tudta, hogy a malom ott van. Ebben az országban sok minden sejtelmes, és sok mindent úgy látnak, ahogy szeretnék, hogy legyen.

A félhomályban feltűnt Magda karcsú alakja. Kissé lihegett, mert sietett, aztán szótlanul haladtak egymás mellett. Magda megszólalt:

— Sokat gondoltam Magára.

— Mikor?

— Különösen az utolsó évben. És nem is tudja: Védelmére keltem anyával szemben is.

Őszinték lehetünk. Az az érzésem, hogy többé nem találkozhatunk. Persze ez nem tőlem függ.

Tamás nyelt egyet.

Nem mintha személyem lenne fontos, — folytatta Magda — egyáltalán nem. De magával kapcsolatban az „urak” veszélyt szagolnak, és mivel általánosítanak, már engem is gyanúsítanak.

— És egyáltalán mivel vádolnak?

— Hogy ateista és kommunista.

Csendesen lépkedtek. A hold megvilágította a folyóból felszálló ködöt, melyből kibontakozott a malom, tücsök szólt, majd egy szélfuvallat megremegtette a nyárfák leveleit.

— Tudja, hogy halt meg édesapám?

— Nem. — Felelte Tamás.

Én is hallomásból tudom, mert soha sem láttam, illetve egy éves voltam mikor meghalt. Mint tanító, nemcsak a tanulókkal törődött, hanem a dolgozókkal is. 1918-ban megkérte a pártvezetőség, hogy tartson néhány előadást az állam szerepéről. Nem lázított senki ellen, hiszen Platonról és Morus Tamásról beszélt. Mikor bejöttek a fehérek, egy tolvaj, elbocsátott cselédünk beárulta. Szétverték a veséjét. Szegény anyám látta és azóta is ideges. Aztán az is bántja szegény anyámat, hogy annak idején apám kedvéért tért át a katolikusról a református vallásra. Én reformátusnak születtem, de mennyit imádkoztam már a Boldogságos Szűz Máriához!

Tamás nem kérdezte kiért.

— Aztán jöttek a bajok, bátyámmal, Bandival kapcsolatban. Őt sikerült felvetetni a Ludovikára, de tulajdonképpen ott változott meg, nem előnyére. Gyönyörű hangja volt, szeretett mulatni és sokat költött nőkre. De olyan is volt, akitől kapott Pénzt tudni illik. Soron kívül léptették elő. Akkor megismerkedett egy grófnővel — talán nem is volt grófnő — és az ezred kasszájába nyúlt. Mikor kitudódott, őrnagya egy pisztollyal magára hagyta lakásán: mintha neki nem lett volna pisztolya. A pisztolyt megtalálták épségben, de Bandi eltűnt. Néhány hónap múlva hírt kaptunk róla, hogy jól van, egy hajón szolgál tisztii beosztásban. Később azt írta, hogy megnősült. Az igazság az volt, hogy O. Lenkét, aki mint táncosnő Franciaországban járt, leánykereskedő kezére juttatta.

Most már tudta Tamás, ki volt az a nő, aki Barabást Diego kocsmájában inzultálta. De nem szólt róla.

Tamás megcsókolta Magda kezét. Aztán hallgattak. De ez nem idegre menő, feszült, tanácstalan hallgatás volt, hanem harmónia, mint mikor két nagyon különböző, de egymásnak teremtett lélek simogatja egymást.

Tamás boldognak érezte magát, terveket szőtt és rózsaszínből látta a világot. Még nem aludhatott alig néhány órát, amikor erőlesen kopogtak az ajtaján.

— Nyissák ki az ajtót! — hallatszott egy parancsoló, durva férfihang. Tamás kinyitotta az ajtót és nagy meglepetésére két csendőrt látott a szobába lépni.

— Parancsunk van, hogy kövessen bennünket. — Tamás tudta, hogy itt kárba veszett minden dialektika. felöltözött és még annak örült, hogy éjjel lévén, legalább nem bámulják. A csendőrök átadták a fogházőrnek, aki rövid intézkedés után végig vezette egy hosszú folyosón, kinyitott egy rozsdás vasajtót és azt mondta Tamásnak, hogy itt helyezkedjék el, holnap kihallgatják. Vaksötét volt a helyiségben. Ez bizony nem tengeri levegő, konstatalta Tamás, felkattintotta öngyújtóját és két borotvátlan, betörőképű egyént látott a priccsen. Az egyik nem zavartatta magát a horkolásban, a másik megdörzsölte szemét, ásított egy nagyot és azt mondta: á, utánpótlás. — Mondja kollega, magát is a birkák miatt csípték el? — Tamás azt mondta, hogy neki eddig birkákkal nem sok dolga akadt, de ha így megy tovább, erre a szakmára adja magát.

Másnap kihallgatásra vitték Tamást, a szolgabíró elé, akiben Tamás egykori kedvenc osztálytársát ismerte fel. Órák hosszat tartott ez a kihallgatás és Tamás már szédült az éhségtől. Aztán négy szemközt beszélt vele a főszolgabíró. Nem tegezte.

— Mi valaha barátok voltunk, ennek vége. Többé nem ismerjük egymást és a legokosabb az volna, ha többé nem is találkoznánk. Ebben az országban iskolába többé fel nem veszik, képzettségének megfelelő állást soha nem kaphat, de fizikai munkát is csak talán. Egyetlen szívességet tehetek: telefonálok a határőrparancsnoknak, aki nekem megteszi, hogy az örök nem látják, ha éjjeli 12—1 óráig elhagyja az országot.

És Magdának igaza volt: többé nem látták egymást.

Hamburgig nagyon hosszú volt az út és ezalatt Tamás sokat éhezett és néha rettenetesen fázott. A Reeper Bahn-nál kiszállt, de ez is csak annak való, akinek sok a pénze. Elvánszorgott a kikötőbe és a hármas számú hídnál leült egy kötélcsomóra. Behúzott nyakkal és leeresztett vállal ült a kötélcsomón és mindenre gondolt. Kezdett esteledni. Előtte az ezüstszürke „Hessen” csatahajó himbálta alig észrevehetően hatalmas testét, és gomolygó füstje lefelé húzódott az Elbán Cuxhaven felé. A Lombard-hídon túl felvillantak a reklámok és szikráztak kimondhatatlan sok színben. A Boccaccio, melyben teljesen ruhátlan lányok vidítják fel azokat, akik valamilyen okból szomorúak. És akiknek pénzüik is van. Alatta meg az Elba csacsog, csobog ös-idők óta és már sokan eltűntek benne. De nincs szörnyűbb a vízből kihalászott hullánál, akár megvan a szeme, akár nincs. Jótékony álom szállt le Tamásra, melyben a reklámok karácsonyfává változtak és a messzeségből valami végtelenül lágy orgonaszó hallatszott. Csak ne rontaná az áhitatot a kántor dörögő basszusa. Tamás még nem tudta hol van, mikor alaposan hátbavágták és egy ismerős hang túlkibálja a lármázókat — caballeros siéntate! Hallgassatok! Ez itt Tamás! — Ez tágramereszti szemét és Mussolast látja maga előtt, és Hugót aki csak egy pohárral ivott többet a kelleténél, és majd megfullad nevében, még pedig azon, hogy Ósnýál északi részén

akarta megrúgni, de elcsúszott valami héjon, és most a szemétben ülve csuklik. Tamás — bömbölte Hugó olyan hangon, hogy megijedtek a sirályok, — Ósnyál is feltápáskodott, megnézni mi az. aztán megjelent Balogh Luigivel, és mindjárt azt kérdezte Tamástól, hogy otthon még mindig akkora-é a fff-flanc mint régen. Körülvették, vállát veregették és egyszerre kérdezték, honnan jössz, hova mész. Aztán Balogh beszélt: — gyere vissza a Barbarossára. Éppen múltkor mondta az öreg, hogy mi mind hhh-hülyék vagyunk és mióta elmentél, senkitől nem hallott egy értelmes szót. —

Húzták, tölték Tamást a hajó felé, sőt Ósnyál leverte kabátjáról a port és megakarta fésülni. Rettenetesen be lehetett rúgva, mert józan állapotban egyáltalában nem volt mániás a tisztaságra. Janssen kapitány csak annyit mondott Tamásnak — eggyel kevesebb csalódás — és evvel az értette, hogy hazájával kapcsolatban ezentúl már nem fog csalódní.

Másnap a reggeli szürkületben a Barbarossa felszedte horgonyát és elindult lefelé az Elbán, hogy elérje a tengert, ahol a nap lenyugszik és ahonnan minden élet eredt, a szép és hatalmas, a kegyetlen és irgalmatlan tengert.

GARA JÁNOS

Asztal tetején

Laczkó Zsolt úgy emlékezett, a műtő sokkal nagyobb, világos helyiség. Gyakran átsétált a folyosó itteni szakaszán, néha beteget toltak be a műtőbe, e röpke alkalmakkor alakult ki elképzelése. Világos, tágas terem, a falakat csempe borítja, nikkal fényű műszerek gépek, csövek, kis oxigénpalackok, kerek asztalkák, s közepen a lapos viaszosvászonnal bevont asztal amely fölé ernyőformájú, hatalmas lámpa borul. Most, hogy itt feküdt a betegszállító kocsin, ebben a fura vászonbölcsőben, klóros illatú, vékony lepedő fedte meztelen testét, a falak szorongató közelségben álltak körül, horzongás hullámzott végig rajta e hűvös, homályos csendben. Hallani vélte a félelem hogyan dübörög át erein. E pillanatban mélységesen megbánta, hogy hátran szembenézett a tényekkel és nem kereste a lehetőségek egyéb útjait. Hiszen egyáltalán nem biztos, hogy úgy van, ahogy a helyzetet számára beállították! Egyetlen lehetőség? . . . Hónapok óta nem vérzett a tüdeje, azt a szerencsétlen esetet régen elfelejtette, akkori félelmeit, amely az elszántságát szülte, elkoptatta az idő és hízott is néhány kilót. Akkor hát minek fekszik itt!

Nem nézte tovább a mennyezet szegletében a repedezett vakolatot. Behunyta szemét, engedett a kába érzéseknek, amelyek alattomosan kúsztak szét testében. Eszébe jutott, amióta betolták meg se moccan. Szeretett volna megmozdulni, mégse tette. A műtős tette át a kocsira. Ágyból a kocsira. Neveléses! Valahogy férfiatlanul találta ezt a megoldást! Eredetileg úgy képzelte a saját lábán, határozott léptekkel besétál a műtőbe, ledobja pizsamáját és fölfekszik az asztalra. Tessék uraim, lehet kezdeni! . . . Mégis hagyta, hogy az idős, bajúszos műtős könnyedén átröptse a kocsira. A műtős bajúszát nem láthatta, mert maszk takarta fél arcát. Ettől kevésbé volt neveléses . . . És reggel hatkor, még ennek előtte, az éjszakás nővér hozta